

stod denne Indstilling fjærnt, til at betyde overordentligt meget. Der var dog en vis Frygt for »Hønisserne«, men at den var ubegrundet, ser jeg nu. Jeg kan bl. a. henvise til Odense og Herning. Vi skal *skynde* os at gaa efter den Linje. Men jeg er ked af, at Arbejdet med Sagregisteret er blevet forsinket. *Steensberg*: Vilde gerne betone, at det er noget *helt nyt* at indarbejde det hele i een fælles Registrant. Det gamle Register kunde ikke undværes som Forarbejde. Derfor er der ikke spildt noget. Gav Løfte om, at den nye Registrant skal foreligge afprøvet og færdig ved næste Aarsmøde. — Derefter sluttede Dirigenten Mødet Kl. 16.

Dansk historisk Fællesforenings Aarsmøde i Aabenraa 19.—21. Maj 1939.

Allerede i Fjor havde det været Bestemmelsen, at Dansk historisk Fællesforening skulde have afholdt sit Aarsmøde i *Aabenraa*. Programmet herfor var udsendt, da Mund- og Klovesygen i Sønderjylland antog et saadant Omfang, at det blev nødvendigt at aflyse Aarsmødet og i Stedet afholde et Repræsentantmøde, der fandt Sted i København i Oktober 1938. Imidlertid blev Indbydelsen til at holde Aarsmøde i Aabenraa staaende, og i April i Aar udsendtes Program for et Møde i Dagene 19.—21. Maj. Mødet afholdtes her efter Indbydelse af og i Forening med *Historisk Samfund for Sønderjylland*.

Paa Mødet, der som sædvanlig afholdtes i Fortsættelse af *Kulturhistorisk Museumsforenings* Møde (der er refereret foran), var følgende Foreninger og Institutioner repræsenterede: *Den danske historiske Forening*, *Det danske Sprog- og Litteraturselskab*, *Stednavneudvalget*, *Jysk Selskab f. Historie, Sprog og Litteratur*, *Frederiksborg Amts hist. Samfund* samt de *historiske Samfund for Københavns Amt, Holbæk Amt, Præstø Amt, Bornholms Samfund, Lolland-Falsters hist. Samfund*, de *historiske Samfund for Fyns Stift, Hjørring Amt, Thy og Hanherred, Aalborg Amt, Viborg Amt, Aarhus Stift, Vejle Amt, Ribe Amt, Ringkøbing Amt og Sønderjylland*, endvidere *Rigsarkivet og Landsarkiverne for Sjælland, Fyn og Sønderjylland*. Museer: *Nationalmuseets 2. og 3. Afdeling, Mønt- og Medaillesamlingen, Købstadmuseet »Den gamle By«* i Aarhus, *Handels- og Søfartsmuseet* paa Kronborg, *Københavns Bymuseum, Roskilde Museum, Holbæk Museum, Kalundborg Museum, Odsherreds Folkemuseum, Bornholms Museum, Stiftsmuseet i Maribo, Fyns Stiftsmuseum, Svendborg Amts Museum, Nyborg Museum, Middelfart Folkemuseum, Thisted Museum, Morslands hist. Museum, Aalborg hist. Museum, Randers Museum, Djurslands Museum, Aarhus hist. Museum,*

Horsens Museum, Vejle Museum, Museet for Koldinghus Len, Den antikvariske Samling i Ribe, Varde Museum, Herning Museum, Holstebro Museum, Haderslev Amts Museum og Aabenraa Museum.

Mødet aabnedes Fredag den 19. Maj Kl. 19^{1/2} i Aabenraa Raadhussal, hvor Borgmester *Holger Fink* bød Repræsentanterne velkommen til Aabenraa: Vi har her i Aabenraa en stærk Interesse for Hjemstavns Historie. Vi har bygget en ny Museumsbygning for at skabe en værdig Ramme om Egnens Minder. Naar det paa Tryk er hævdet, at danske Historikere forsømmer deres Opgave m. H. t. Sønderjyllands Historie, er det glædeligt her i denne Sal at se flere, hvem vi skylder Tak for Udforskning af Grænselandets Historie. Formanden for Dansk historisk Fællesforening, Professor *Knud Fabricius* takkede for Velkomsten. Det er tredje Gang, vi holder Aarsmøde i Sønderjylland, og første Gang vi er i Aabenraa. Professoren mindede om, at det var Hundredaaret for den første »Avis« i Aabenraa, Fr. Fischers Ugeblad, og 50-Aaret for »Sønderjyske Aarbøger«s Begyndelse.

Derefter holdt Arkivar, Dr. *Holger Hjelholt* et Foredrag om de store Landboreformer i Sønderjylland, og ved et fælles Kaffe-bord paa Grand Hotel fortalte Amtslæge, Dr. *M. Michelsen* om Aabenraa Bys Søfart.

Lørdag den 20. Maj fandt Repræsentantmødets 1. Del Sted i Aabenraa Museums Sal. *Formanden* udtalte Mindeord over Sognepræst P. Severinsen og Landsarkivar Holger Hansen, der begge havde udført et betydeligt Arbejde indenfor Foreningens Bestyrelse, og over Museumsdirektør, Kaptejn Otto Smith, der i en Aarrække havde været Medarbejder ved Foreningens Tidsskrift.

Antallet af Medlemmer indenfor Dansk historisk Fællesforening er nu 120 (1937: 113), deraf er 19 Amtssamfund, 26 Arkiver, 63 Museer og Resten — 12 — Biblioteker, Institutter og Selskaber af forskellig Art. Der er altsaa Fremgang i Medlemstallet til Trods for, at to Amtssamfund nu er blevet til eet, nemlig de to fynske historiske Samfund, der nu er forenet i Historisk Samfund for Fyns Stift.

Formanden meddelte derefter, at Bestyrelsen efter sin Gennemgang af Artiklerne i Amtsaarsbøgerne fra 1937 havde besluttet at prisbelønne en Afhandling i »Fra Himmerland og Kær Herred« af Lærer, cand. theol. *S. Vestergaard Nielsen* om »Aars Sogns Oldtidshistorie«. Til Begrundelse heraf fremsattes følgende Udtalelse:

I Skildringen af »Aars Sogns Oldtidshistorie har Vestergaard Nielsen søgt at løse to Opgaver.

Den første er at give en Redegørelse for de Kilder til Oldtidfolkets Historie, der findes fra dette Sogn. Ingen har bedre Betingelser for

at løse den Opgave end Forfatteren selv. Naar Aars vistnok kan karakteriseres som et af de grundigst og omhyggeligst undersøgte Sogne i vort Land, skyldes dette ikke blot Nationalmuseets, men i høj Grad ogsaa Vestergaard Niensens egen Indsats. Det bedste Vidnesbyrd om dette taalmodige Arbejde, der har strakt sig over en Aarrække, er Vesthimmerlands Museum i Aars, som Forfatteren selv er Skaberen og Lederen af. Det er i meget stor Udstrækning ud fra et førstehaands Kendskab, at Forfatteren i Enkeltheder gør Rede for sine Kilder, det vil sige: Gravhøje og andre Mindesmærker, Udgravninger o. s. v. Hans Beskrivelser ledsages for en stor Del af Fotografier og Kort. Fremstillingen er systematisk og virker i al sin Knapthed noget tør og tung; Hovedsagen er dog, at Materialet til Sognets Oldtidshistorie her er fremlagt i en klar og overskuelig Form.

Den anden Opgave, at give en Fremstilling af Sognets Oldtidshistorie, særlig af Bebyggelsens Udvikling, har Forfatteren ikke løst i samme Udstrækning. Men det lod sig næppe heller gøre. Der er endnu altfor store Huller i vor Viden om Oldtiden til at det er muligt at give nogen sammenhængende Fremstilling af Udviklingen. De Linjer, Forfatteren trækker op, synes dog at være forsvarlige og i Overensstemmelse med Materialet: at Stenalderens Grave og Bopladser træffes paa Sognets letteste og magreste Jorder, fordi den Tids Agerbrugsredskaber næppe formaaede at bearbejde den tungere Jord; først i Jernalderen finder man Sognets bedre Jord taget i Brug, men da ogsaa i saa stort et Omfang, at man siden paany maa indskrænke det dyrkede Areal. Interessant er ogsaa den Iagttagelse, at Oldtidens Folk boede højt og tørt, medens Befolkningen i senere Tid byggede paa de lavest liggende Steder, ved Vandløb og Kær, hvor Sognets gamle Enestegaarde endnu ligger.

Vestergaard Nielsen, hvis Fremstilling først og fremmest præges af Redelighed og Grundighed, savner da ikke Blik for Hovedlinjer i Udviklingen, som kan følges i det enkelte Sogns Historie. Bestyrelsen for Dansk historisk Fællesforening har derfor blandt Afhandlingerne i Amtsaarbøgerne fra 1937 udpeget denne som værdig til Foreningens Præmie paa 200 Kr.

I sin Beretning om Foreningens Virksomhed i den korte Tid, der var forløbet siden sidste Repræsentantmøde, omtalte Formanden den *Vejledning i Haandskriftlæsning*, som Foreningen har besluttet at udgive. Det eneste, der endnu mangler, er Dr. Bobés Tekst, som man venter vil være afsluttet i Løbet af meget kort Tid.

Om Arbejdet med *Registrering af Udskiftningskort* fremsatte Redaktør, cand. mag. *Gunnar Knudsen* en Udtalelse. Paa sidste Repræsentantmøde fremsattes Forslag om Tilvejebringelse af en Registratur over Udskiftningskort. Vi har forhandlet med Direktoratet for Matrikulsvæsenet, der har stillet sig meget imødekommende; i Slutningen af Februar udsendtes Registreringskort, hvis Fremstilling bekostes af Landbrugsministeriet. Samtidig med at vi har udsendt et Antal Blanketter, ca. 10 til hvert Medlem, har Landbrugsministeriet udsendt en Henvendelse til samtlige praktiserende Landinspektører med Særtryk af Redegørelsen i sidste Hefte af »Fortid og Nutid«. En Del Institutioner, der kun laa inde med enkelte Udskiftningskort, har straks indsendt udfyldte

Blanketter; andre har rekvireret flere Blanketter; et stort jysk Museum har spurgt alle sine Tillidsmænd; et enkelt Samfund har indsendt Fortegnelser, omfattende over 100 Udskiftningskort. Til Dato foreligger ca. 600 udfyldte Registerkort, hvoraf dog et Par Hundrede er udskrevet af Stednavneudvalgets Kartoteker, der kun anfører, at Kortet findes. Enkelte Kort er allerede fotograferet af Direktoratet for Matrikulsvæsenet, især i Tilfælde hvor Opbevaringsforholdene ikke var gunstige for Kortenes Bevarelse. Fotograferingen bekostes af Landbrugsministeriet, og i de Tilfælde, hvor Fotografering finder Sted, kan man faa Kopier til Fremstillingspris. Lederen af Geodætisk Institut, Professor N. E. Nørlund, har vist stærk Interesse for Sagen og vil antagelig gerne erhverve et Sæt Fotografier af Kortene til Brug for Institutet. Sagen er altsaa i god Gænge, og Medlemmerne opfordres til at eftersøge alle bevarede Udskiftningskort.

Kassereren, Dr. *Hjelholt* forelagde derefter *Regnskabet* for 1938 og Budgettet for 1939, der foruden de sædvanlige Udgifter er belastet med Udgifter til Facsimiler, der skal ledsage Vejledningen i Haandskriftlæsning, og til en Undersøgelse, der er foretaget vedrørende Muligheden for Tilvejebringelse af en topografisk Bibliografi. — I Forbindelse hermed spurgte Overlærer *Aldal* (Ringkøbing A.), hvorledes man skal forholde sig med de 2 pCt., som Foreningen skal betale af deres Medlemsbidrag. — *Kassereren*: De kan indbetales paa Grundlag af det foregaaende Aars Regnskab. Efter Loven skal Bidraget indkræves i Januar; det er dog blevet Tradition, at det sker i Juni. — Derefter godkendtes Regnskab og Budget.

Formanden gjorde derefter Rede for Bestyrelsens Overvejelser m. H. t. Spørgsmaalet om Tilvejebringelse af *en topografisk Bibliografi*. Sagen har været fremme paa tidligere Repræsentantmøder. En Kreds af Mænd har søgt gennem videnskabelige Fonds at skaffe Midler til en Fortsættelse af Erichsen og Krarups Bibliografi, der standser ved 1912. Men det er hidtil ikke lykkedes. Man har derefter drøftet, hvorvidt det vilde være hensigtsmæssigt at tilvejebringe en særlig topografisk Bibliografi; ét Bind af Erichsen og Krarup omfatter jo topografisk Litteratur. Sagen blev paa sidste Repræsentantmøde henvist til Tidsskriftudvalget. Jeg henvendte mig til afdøde Kaptejn Smith, der ønskede en saavidt mulig udtømmende Bibliografi; efter hans Død har Bestyrelsen drøftet Spørgsmaalet, og Arkivar *Henry Bruun* har efter Aftale med Bestyrelsen forsøgsvis udarbejdet en Bibliografi for et enkelt Aar paa Grundlag af Historisk Tidsskrifts periodiske Fortegnelse over historisk Litteratur. Denne Bibliografi medtog alt det i Hist. Tidsskrifts Fortegnelse, som havde lokallhistorisk Karakter.

Arkivar *Bruun* gjorde derefter kort Rede for sit Arbejde med denne Sag. Hans Udkast til en Bibliografi for et enkelt Aar omfattede dobbelt saa meget som den særlige topografiske Kategori i Hist. Tidsskr.s Fortegnelse; saa meget havde han maattet medtage, som i Hist. Tidsskr.s Fortegnelse var opført under andre Kategorier. For Almenhistorikere forekom Hist. Tidsskrifts Inddeling ham at være den rigtigste; men vil man gaa den anden Vej, er Hist. Tidsskrifts Fortegnelse dog formentlig et anvendeligt Grundlag.

Formanden: Man maa altsaa gøre sig klart, at en Bibliografi, der medtager alt af lokalhistorisk Karakter, ikke samtidig kan blive et Førstebind til en ny Erichsen og Krarup, idet deres Bibliografi har en anden Inddeling. Hvis Repræsentanterne ønsker en meget omfattende topografisk Bibliografi, vil den komme til at fylde ét stort Bind; eventuelt kan den deles amtsvis.

Museumsdirektør *Klem* (Kronborg) mente, at en særlig lokalhistorisk Bibliografi vilde være af stor Betydning. Men hvor meget skal den medtage?

Bruun: Lægger man Hist. Tidsskrifts Fortegnelse til Grund, vil den medtage alle Amtsaarbøger, i begrænset Omfang Julehefter, Aarsskrifter o. l., men ikke Aviser. Ét Sted maa der sættes en Grænse.

Rigsarkivar *Linvald*: Spørgsmaalet om en Fortsættelse af Erichsen og Krarups Bibliografi har været drøftet i Historisk Forening. Efter min Mening bør denne Bibliografi føres à jour. Jeg er bange for, at en særlig lokalhistorisk Bibliografi vil svække Kravet om en ny Erichsen og Krarup. Jeg tilraader, at Fællesforeningen støtter Historisk Forening i dette Krav. Vilde det ikke være formaalstjenligt med en Drøftelse mellem de to Foreninger indbyrdes herom?

Albert Thomsen (Holbæk): Det, som jeg i sin Tid foreslog, var: et Register blot over Artiklerne i de historiske Amtsaarbøger. Det var en overkommelig Opgave.

Bankdirektør *Jørgensen* (Aalborg) henviste til, at man i Aalborg Amt havde udarbejdet Fortegnelse over al Litteratur vedr. Amtet fra 1656 til 1935; den fyldte 4^{1/2} Ark i stort Format!

Bibliotekar *Haugsted* (Aarhus): En dansk historisk Topografi fra 1912 til Dato er tiltrængt. Skal man afvente en Fortsættelse af Erichsen og Krarup, der staar hen i det uvisse? Amtssamfundene maatte kunne hjælpe med Trykningsudgifterne, og nogen Støtte fra Fonds maatte kunne opnaas.

Rigsarkivar *Linvald*: Hvis den lokalhist. Bibliografi kommer til at fylde 2 Aark pr. Aar, bliver det ialt ca. 50 Ark, hvilket er ensbetydende med et meget stort økonomisk Opbud. Det vil ikke

blive let at faa Midler hertil fra Fonds. Vi maa da hellere samle Kræfterne om den fælles Bibliografi.

Arkivar *Bruun* maatte slutte sig til Rigsarkivaren. M. H. t. det værdifulde Stof, der fremkommer i Dagbladene, vilde det ligge nær for Amtssamfundene at registrere det. En Landsbibliografi over Dagbladsartikler er absolut uoverkommelig.

Formanden foreslog, at man valgte *Haugsted* til at indtræde i et Udvalg efter Rigsarkivarens Forslag.

Dr. *Lis Jacobsen*: En særlig lokalhistorisk Bibliografi er nu ikke saa uoverkommelig set fra den økonomiske Side. Hvis den delvis kan finansieres af de historiske Amtssamfund og der kan opnaas tilsvarende Tilskud fra de offentlige Bevillingsmyndigheder, lader Sagen sig vel gennemføre uden at skade den ny *Erichsen* og *Krarup*, der maa kunne finansieres helt af de videnskabelige Fonds. Det enkelte Samfunds Bidrag vil kunne begrænses til et Par Hundrede Kr. om Aaret i f. Eks. 5 Aar.

Aldal var betænkelig ved Udsigten til yderligere Baandlæggelse af Samfundenes Midler; de var allerede haardt spændt for med Danmarks Middelalderbreve.

Bibliotekar *Haugsted* blev derefter valgt til at forhandle nærmere med Historisk Forenings Bestyrelse om Sagen.

Efter denne Drøftelse aflagde Magister *Chr. Axel Jensen* en kort Beretning om Museumsforeningens Møde. — Derefter meddelte *Formanden* vedrørende *Valg*, der faldt ind under Repræsentantmødets 2. Del, at den nuværende Bestyrelse var villig til at modtage Genvalg, for hans eget Vedkommende dog kun for endnu eet Aar til.

Under *Eventuelt* gav Dr. *Lis Jacobsen* en Meddelelse om Amdsudgaven af »Danmarks Riges Breve«. Uden Amdforeningernes Støtte vilde Rigsudgavens Oversættelse ikke have været muligjort. Men deres Tilskud, 15 Øre pr. Hefte, dækkede ikke Fremstillingsomkostningerne, idet Trykningspriserne er forhøjet. Hvorledes skal vi skaffe det, der mangler? Hvis Medlemmerne fik Amdsudgaven heftevis, vilde den være et godt Reklameobjekt! Vilde det ikke i visse Tilfælde være i Medlemmernes Interesse at faa Brevene heftevis? Hvis det er Tilfældet, vilde vi gerne snarest have Klarhed over Stillingen. Paa Spørgsmaalet, om Amdsudgaven ikke kunde afsluttes førend om 8 Aar, svarede Dr. *Jacobsen* nej. Paa Spørgsmaalet, om ikke det enkelte Samfund kunde faa nogle Eksemplarer bindvis, andre heftevis, svarede, at det kunde lade sig gøre.

Efter Repræsentantmødets første Del viste Dr. *Michelsen* og Museumsleder *J. Frost* Deltagerne omkring i *Aabenraa Museum*, hvis Kerne er Søfartsafdelingen med dens Minder fra *Aabenraas* store Tid som Søfartsby, fra Slutningen af 18. Aarhundrede til hen i det 19. Aarhundrede. Foruden denne Samling rummer *Aabenraa Museum* en Række jordfundne Sager fra Oldtid og

Middelalder og kulturhistoriske Samlinger fra nyere Tid; hertil kommer en etnografisk Samling — der i sig selv er et Minde om Aabenraakaptejnernes vidtstrakte Sejlad paa Verdenshavene — og en Malerisamling; disse forskelligartede Samlinger har nu faaet gode og lyse Lokaler i Arkitekt *Jep Finks* nye Museumsbygning.

Derefter serveredes der Frokost paa »Folkehjem«, og i Forbindelse hermed afholdtes Repræsentantmødets 2. Del. Bestyrelsen genvalgte. — Efter Frokosten begav Deltagerne sig til *Landsarkivet for Sønderjylland*, som vi besaa under Landsarkivar *Gribsvads* Ledelse. Derefter blev der Tid til et Par Timers Rundtur i Turistbiler omad de nye Fjordveje og gennem Graasten.

Dagen sluttede med et offentligt Møde paa »Folkehjem« sammen med Historisk Samfund for Sønderjylland. Formanden for Historisk Samfund for Sønderjylland, Amtslæge, Dr. *H. Lausten-Thomsen*, bød Velkommen og mindede om »Folkehjem«s store Betydning for Sønderjyderne; »det er den Bygning, der har betydet mest for dansk Samling«. — Derefter holdt Seminarielærer *Claus Eskildsen* et Foredrag om Landtab og Landvinding ved Slesvigs Vestkyst. Han kaldte det beskedent selv en »Turistforhaandsvejledning«; desværre var Hr. Eskildsen blevet forhindret i selv at lede den Tur, som han havde planlagt for os, ned gennem Vestslesvigs Marskegne til Husum og Frederiksstad. Men gennem Eskildsens Foredrag oplevede Tilhørerne en Rejse gennem de mærkeligste Egne i Sønderjyllands Natur og Historie. — Professor *Fabricius* talte om Studiet af Sønderjyllands Historie i vore Dage. Professoren tog Afstand fra den Paastand, at der fra dansk Side ikke er gjort noget, der svarer til, hvad der gøres fra tysk Side m. H. t. Studiet af Grænselandets Historie. Men det er rigtigt, at der ligger store Opgaver foran os m. H. t. Sønderjyllands Udforskning. Man maa søge nye Rammer for denne Forskning; man maa skabe et Institut for Studiet af Sønderjyllands Fortid.

Mødets sidste Dag, Søndag d. 21. Maj, var Deltagerne paa Udflugt i store Turistbiler til Husum, Frederiksstad og Slesvig. Vejret var straalende, men Programmet stort, og man undgik desværre ikke Forsinkelser ved Grænsen. I *Husum* besøgte det store nye Museum, hvor Museets Leder, Dr. *Tidelski*, viste os nye Fund fra »Bopladserne« i Vadehavet, som Stormfloder i Tidernes Løb har hærget. Ved Slesvig standsede vi ved Forbindelsesvolden, der fører ned til Hedeby, hvor et stort Udgravningsfelt med Rester af Huse, Gadebrolægning m. m. fra den tusind Aar gamle By laa afdækket. — Med en festlig Middag paa »Folkehjem«, hvor Borgmester *Holger Fink* var Vært, afsluttedes Aarsmødet 1939.